

Πρόσφατες εξελίξεις στο πεδίο της διοικητικής κράτησης αλλοδαπών

Τα μέλη της Νομικής Υπηρεσίας του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες προσφέρουν δωρεάν νομική συνδρομή σε πρόσωπα που χρειάζονται διεθνή προστασία και έχουν συνεχή παρουσία σε χώρους κράτησης επί σειρά ετών. Στις δράσεις μας περιλαμβάνονται θεσμικές παρεμβάσεις ενώπιον της Διοίκησης, ενώπιον των εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών μηχανισμών εποπτείας δικαιωμάτων του ανθρώπου και εκπροσώπηση προσφύγων ενώπιον εθνικών δικαστηρίων και του ΕυρΔΔΑ.

Όπως διαπιστώνουμε καθημερινά, οι από 17/2/2015 ανακοινώσεις των συναρμόδιων Αναπληρωτών Υπουργών σχετικά με το μέτρο της διοικητικής κράτησης (Δελτίο Τύπου των Αναπληρωτών Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης κ. Γιάννη Πανούση και κας Αναστασίας Χριστοδουλοπούλου σχετικά με τα Κέντρα Κράτησης) δεν εφαρμόζονται από τη Διοίκηση¹.

Θα αναφέρω ενδεικτικά κάποιες από τις πρόσφατες υποθέσεις που έχουμε χειριστεί και η αντιμετώπισή τους από τη Διοίκηση δε συνάδει με τις ανακοινώσεις του Φεβρουαρίου:

- Άμεση απόλυση των ευάλωτων περιπτώσεων (οικογένειες, παιδιά, ασυνόδευτοι ανήλικοι, έγκυες, θύματα βασανιστηρίων, ασθενείς, υπερήλικες) με την αναγκαία παραπομπή τους σε δομές φιλοξενίας καθώς και άμεση απόλυση των αιτούντων άσυλο.

- **Παιδιά, ασυνόδευτοι ανήλικοι**

Εξακολουθούμε να εντοπίζουμε ανήλικους που έχουν εσφαλμένα καταγραφεί ως ενήλικοι. Χαρακτηριστικό παράδειγμα: Κατά τη διάρκεια επίσκεψης στο Κέντρο Κράτησης Αμυδαλέζας τον Μάρτιο του 2015 επικοινωνήσαμε με επτά ανήλικους. Κρατούνταν στην ίδια πτέρυγα με ενήλικους και οι συνθήκες κράτησης τους δεν διαφοροποιούνταν από αυτές των ενηλίκων. Συνεπώς η κράτησή τους λάμβανε χώρα σε συνθήκες εν γένει ακατάλληλες και κατά μείζονα λόγο ακατάλληλες για την κράτηση ανηλίκων. Αρκετοί παρέμεναν με καλοκαιρινά ρούχα και σαγιονάρες. Παραπονέθηκαν μεταξύ άλλων για την ποσότητα και την ποιότητα του φαγητού και τις ελλείψεις σε είδη ατομικής υγιεινής. Επίσης, τεράστιοι αρουραίοι κινούνταν στο χώρο κατά τη διάρκεια της συνομιλίας μας. Για τρεις από αυτούς είχαμε ήδη ζητήσει

¹http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=5374&Itemid=607

να μεταφερθούν σε δομή φιλοξενίας από τον Νοέμβριο του 2014 και τον Ιανουάριο του 2015 αντίστοιχα. Είχαν μάλιστα καταγραφεί ως γεννηθέντες την 1/1/1997 αλλά όπως μας δήλωσαν, εξακολουθούσαν να είναι ανήλικοι διότι δεν είχαν γεννηθεί την 1/1 όπως εσφαλμένα καταγραφόταν και για τους τρεις, αλλά σε μεταγενέστερες ημερομηνίες. Επίσης, τρεις από αυτούς μας είπαν ότι οι υπεύθυνοι καταγραφών του Κλιμακίου Ασύλου Αμυγδαλέζας του ΠΓΑ Αττικής αρνήθηκαν να καταγράψουν την πραγματική τους ηλικία. Το ίδιο ακριβώς περιστατικό ανέφεραν και δύο ανήλικοι κρατούμενοι στο Π.ΚΕ.Κ Κορίνθου οι οποίοι μετήχθησαν για καταγραφή στο ΠΓΑ Πάτρας τον Μάρτιο του 2015. Σύμφωνα με το Προσφυγικό Δίκαιο, η αξιοπιστία των ισχυρισμών των αιτούντων άσυλο αξιολογείται κατά την προσωπική συνέντευξη και όχι κατά την καταγραφή των αιτημάτων τους. Επομένως, αρμόδιος να αποδεχθεί ως αληθινό ή να απορρίψει το πραγματικό περιστατικό της ανηλικότητας είναι ο χειριστής της υπόθεσης που διεξάγει την προσωπική εξέταση και όχι ο υπεύθυνος για την καταγραφή του αιτήματος. Εξάλλου, οι όποιοι ισχυρισμοί καταγράφονται κατά δήλωση των αιτούντων ως έχουν και εν συνεχεία γίνονται δεκτοί ή απορρίπτονται, η κρίση δε υπέρ της απόρριψής τους ως αναληθών σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να έχει ως συνέπεια τη μη καταγραφή τους.

- **Θύματα βασανιστηρίων**

Με εξαίρεση την Αστυνομική Διεύθυνση Κορίνθου για θύματα που έχουν ήδη λάβει πιστοποίηση, δεν αφήνονται ελεύθεροι ούτε παραπέμπονται από τις αρχές σε κέντρα αποκατάστασης σύμφωνα με το ΠΔ 220/2007. Τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου δεν ανταποκρίνονται θετικά στα αιτήματά μας για έκδοση εισηγήσεων υπέρ της άρσης της κράτησης.

- **Ασθενείς**

Εξακολουθούμε να εντοπίζουμε σοβαρά ασθενείς κρατούμενους. Η κατάσταση της υγείας τους επιδεινώνεται από τις συνθήκες της κράτησης, την κακής ποιότητας και ελάχιστης ποσότητας διατροφή και την ελλιπή πρόσβαση σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Τις περισσότερες φορές οι παρεμβάσεις μας γίνονται πλέον δεκτές από τις αρχές. Εν τω μεταξύ όμως οι ασθενείς έχουν κρατηθεί για πολλές μέρες ή και μήνες. Επειδή δε λαμβάνει χώρα ατομική αξιολόγηση κάθε περίπτωσης πριν επιβληθεί το μέτρο της κράτησης και επειδή απουσιάζουν

κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι από τα κέντρα κράτησης οι οποίοι θα εντόπιζαν αμέσως τέτοιες περιπτώσεις.

- **Οικογένειες**

Έχουμε συνδράμει οικογένειες νεοεισερχόμενων προσφύγων, κυρίως Σύρων, στα κρατητήρια του αεροδρομίου, μητέρες με βρέφη και ανήλικα παιδιά στα κρατητήρια Ελληνικού και πατεράδες των οποίων οι οικογένειες βρίσκονται στην Ελλάδα έχοντας ήδη καταθέσει ή προσπαθώντας να καταθέσουν αίτημα ασύλου.

- **Αιτούντες άσυλο**

Οι διαπιστώσεις μας στα κέντρα κράτησης, μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η πλειοψηφία των αιτούντων άσυλο δεν αφήνονται ελεύθεροι πριν τη συμπλήρωση εξαμήνης διάρκειας κράτησης. Εξαιτίας μάλιστα των καθυστερήσεων για την καταγραφή και επεξεργασία των αιτημάτων, παρατηρούμε ότι η προσωπική συνέντευξη σε α' βαθμό πραγματοποιείται λίγες μέρες πριν την άρση της κράτησης λόγω παρέλευσης εξαμήνου ή κατόπιν αυτής. Συνεπώς η κράτηση δεν εξυπηρετεί την ταχεία εξέταση των αιτημάτων, αλλά αντίθετα δυσχεραίνει τη διαδικασία καθώς επιτείνει την κακή ψυχολογική κατάσταση των προσφύγων που εγκατέλειψαν τη χώρα τους λόγω φόβου δίωξης, δημιουργεί δυσπιστία προς τις ελληνικές αρχές και συνεπάγεται πλήθος πρακτικών δυσκολιών, π.χ. αναζήτηση νομικής συνδρομής, συγκέντρωση στοιχείων και μαρτυριών σχετικών με το φόβο δίωξης κ.α. Επιπλέον, διαπιστώνουμε ότι αρκετοί κρατούμενοι δεν υποβάλουν αιτήματα διεθνούς προστασίας επειδή θεωρούν ότι η κράτηση θα διαρκέσει και πέραν του εξαμήνου σε περίπτωση που η διαδικασία εξέτασης δεν έχει ολοκληρωθεί εντός αυτού.

- Εξέταση, σε κάθε περίπτωση, της εφαρμογής των εναλλακτικών της κράτησης περιοριστικών μέτρων, (υποχρέωση εμφάνισης στο αστυνομικό τμήμα του τόπου κατοικίας, δήλωση του τόπου κατοικίας κ.α.). Η ίδια ρύθμιση μπορεί να εφαρμοστεί και για όσους/ες καταλαμβάνονται στο εξής να βρίσκονται στη χώρα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα.

Εναλλακτικά της κράτησης μέτρα δεν εξετάζονται και δεν εφαρμόζονται. Το μέτρο της κράτησης εξακολουθεί να εφαρμόζεται ακόμα και σε νεοεισερχόμενους πρόσφυγες των οποίων η επιστροφή θα συνιστούσε παραβίαση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Τον Μάιο του 2015 ζητήσαμε να αρθεί η κράτηση προσφύγων που

διασώθηκαν στη θάλασσα κοντά στην Εύβοια και κρατούνταν στο Κέντρο Κράτησης Αμυγδαλέζας. Στην πλειοψηφία τους ήταν πολίτες Ιράκ (περίπου 50) και κάποιοι Συρίας, Αφγανιστάν και Ιράν. Ενημερωθήκαμε μερικούς μήνες αργότερα, κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου του Πολίτη, ότι κάποιοι από αυτούς αφέθηκαν ελεύθεροι, άλλοι μεταφέρθηκαν σε άλλα κρατητήρια και κάποιοι επαναπατρίστηκαν στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν.

- Άμεση κατάργηση της Υπουργικής Απόφασης με την οποία έγινε δεκτή η υπ' αριθμ. 44/2014 Γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ. και άμεση απόλυση όσων τυχόν κρατούνται για χρονικό διάστημα πέραν των 18 μηνών.

Στις 12 Νοεμβρίου 2015 δημοσιεύτηκε η απόφαση του ΕυρΔΑΑ *LOHAR κατά Ελλάδα*. Στη συγκεκριμένη υπόθεση η ελληνική κυβέρνηση παραδέχτηκε ότι η παράταση της κράτησης μετά την παρέλευση 18μηνου ήταν παράνομη και προσέφερε στον προσφεύγοντα εξυπηρετούμενο του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες χρηματική αποζημίωση στο πλαίσιο φιλικού διακανονισμού. Ωστόσο, η ΥΑ 4000/4/59 από 28.2.2014 με την οποία επικυρώθηκε η Γνωμοδότηση του ΝΣΚ για την επ'άριστον κράτηση 44/2014 δεν έχει μέχρι σήμερα ανακληθεί. Η παραπάνω ΥΑ δεν έχει θέση σε ένα κράτος δικαίου. Η διατήρησή της, ασχέτως πρακτικής εφαρμογής, συνιστά παραβίαση της εθνικής νομοθεσίας και των διεθνών συμβάσεων που δεσμεύουν τη χώρα.

Παράνομη είναι και η εκ νέου επιβολή του μέτρου της κράτησης σε αλλοδαπούς που είχαν πρόσφατα κρατηθεί για διάστημα ίσο ή και μεγαλύτερο των δεκαοκτώ μηνών με την ίδια ακριβώς αιτιολογία, δίχως να έχουν αλλάξει οι αντικειμενικές συνθήκες που να καθιστούν δυνατή την επιστροφή τους και συνεπώς νόμιμη την κράτησή τους προς εκτέλεση αυτής. Αυτό αποτυπώνεται εξάλλου και σε δικαστικές αποφάσεις (αντιρρήσεις κατά της κράτησης): Διοικητικό Πρωτοδικείο Κορίνθου 461/2.12.2014 και Διοικητικό Πρωτοδικείο Καβάλας 78/16.12.2014. Δυστυχώς η πρακτική αυτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα αλλά τουλάχιστον οι αρχές ανταποκρίνονται θετικά στις παρεμβάσεις μας και διατάσσουν άρση της κράτησης αλλοδαπών που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία όταν τους εντοπίζουμε.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι προβληματική είναι και η διοικητική κράτηση που αποφασίζεται για λόγους δημόσιας τάξης σε περιπτώσεις που έχει απλά ασκηθεί ποινική δίωξη χωρίς να έχει εκδοθεί τελεσίδικη καταδικαστική απόφαση, για ποινές

που έχουν ανασταλεί από τα δικαστήρια ή για αλλοδαπούς που έχουν ήδη εκτίσει ποινή. Αν και σε πολλές περιπτώσεις η κράτηση δεν είναι από την αρχή νόμιμη αφού δεν εξυπηρετεί κανένα σκοπό π.χ. μη απελάσιμοι, αναγνωρισμένοι πρόσφυγες κ.α. μπορούν να κρατηθούν επ'αόριστον. Ενδιαφέρον είναι ότι ο Ποινικός Κώδικας προβλέπει στις διατάξεις για τη δικαστική απέλαση μέγιστη διάρκεια κράτησης τρεις (3) μήνες κατόπιν έκτισης της ποινής.

Κίνδυνοι και ανησυχίες για το μέλλον

Οι πρόσφατες πολιτικές αποφάσεις σε επίπεδο ΕΕ και οι δηλώσεις των τελευταίων ημερών είναι ιδιαίτερα ανησυχητικές. Υπάρχει κίνδυνος να εγκλωβιστούν στην Ελλάδα εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες που θα τίθενται αμέσως υπό κράτηση μόλις καταγράφονται στα hotspots ή θα συλλαμβάνονται λίγο αργότερα, αφού δε θα είναι δυνατό να εγκαταλείψουν την Ελλάδα εντός 30 ημερών ή να καταθέσουν αίτημα ασύλου αφού η δυνατότητα πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου είναι εξαιρετικά περιορισμένη. Η κράτηση θα εμποδίζει την ενημέρωση και πρόσβασή τους στις διαδικασίες ασύλου και η εξέταση των αιτημάτων υπό κράτηση θα συνεπάγεται όλα τα προβλήματα που ανέφερα παραπάνω. Σε αυτό το πλαίσιο είναι λυπηρό είναι ότι το σχέδιο προεδρικού διατάγματος που θα αντικαταστήσει το ΠΔ 113/2013 και θα ενσωματώσει τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/33 σχετικά με την κράτηση αιτούντων άσυλο ενσωματώνει και πάλι την κράτηση στην ελληνική έννομη τάξη. Προβλέπει βέβαια κάποιες αυξημένες εγγυήσεις αλλά δεν απαγορεύει ούτε καν την κράτηση ευάλωτων ομάδων. Υπενθυμίζουμε λοιπόν ότι τα κράτη μέλη δεν είναι υποχρεωμένα να ενσωματώνουν κακές πρακτικές που προβλέπονται από τις Οδηγίες. Ιδιαίτερα δε τα κράτη που υποστηρίζουν φιλικές προς τους πρόσφυγες πολιτικές.